

مفهوم حق و قانون در اندیشه میرزا عبدالرحیم خان طالبوف تبریزی

محمد صارمی^۱

* تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۰۵/۲۷ / تاریخ پذیرش ۱۴۰۰/۰۶/۰۴

چکیده

تاریخ ایران همواره عرصه تحولات و رویدادهای مهم سیاسی و حقوقی بوده است. از جمله ورود مفاهیم حقوقی و سیاسی، به ویژه در عصر مشروطه. و یا رواج برخی از اصطلاحات مانند صدرالصدور در دوران تیموریان و تقسیم محاکم به دو دسته شرع و عرف در دوران ساسانیان. اما در این میان، یکی از بارزترین دوره‌های تاریخی برای ایرانیان، عصر قاجار بود که مهم‌ترین مفاهیم حقوق عمومی از جمله قانون، آزادی، نمایندگی و حق، با حضور روشنفکران، فقیهان و رساله‌نویسان و نیز واکنش‌های متفاوت میان آنها پدیدار گشت. یکی از برجسته‌ترین روشنفکران این دوره که به نظر می‌رسد با مفاهیم حقوق عمومی آشنایی بیشتری داشته و دو مفهوم حق و قانون را به طور جدی مورد بررسی قرار داده و نسبت به بقیه روشنفکران مفاهیم وی به واقعیت امروزی نزدیک‌تر می‌باشد، میرزا عبدالرحیم خان طالبوف تبریزی است. مقاله حاضر با روش توصیفی تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای در پی پاسخ به این پرسش است که در میان مفاهیم حقوق عمومی، آیا حق و قانون در آن برهه از زمان، در اندیشه این روشنفکر قاجاری شکل گرفته است یا خیر؟ فرض این پژوهش آن است که این مفاهیم در اندیشه طالبوف تبریزی در مقایسه با دیگر معانی امروزی نزدیک تر می‌باشد.

واژگان کلیدی: قانون، حق، روشنفکران، طالبوف، ارتباط طالبوف با روسو.

^۱ دانشجوی دکتری تخصصی حقوق عمومی، دانشکده حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد. (نویسنده مسئول)
saremimohammad@yahoo.com